Predavanje #5

WS-*

izgradnja web usluga

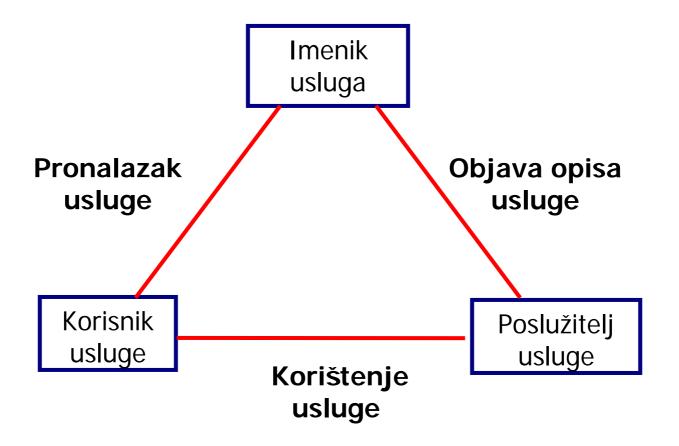

Plan predavanja

- Uvod
- XML Schema
- SOAP
- WSDL
- (WS-Addressing)

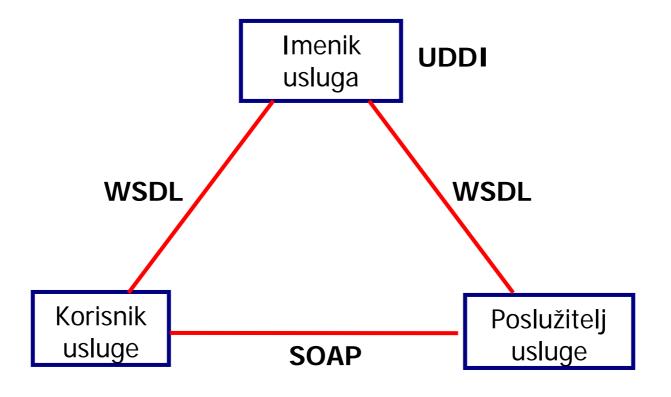
Osnovna arhitektura

(općenito)

Osnovna arhitektura

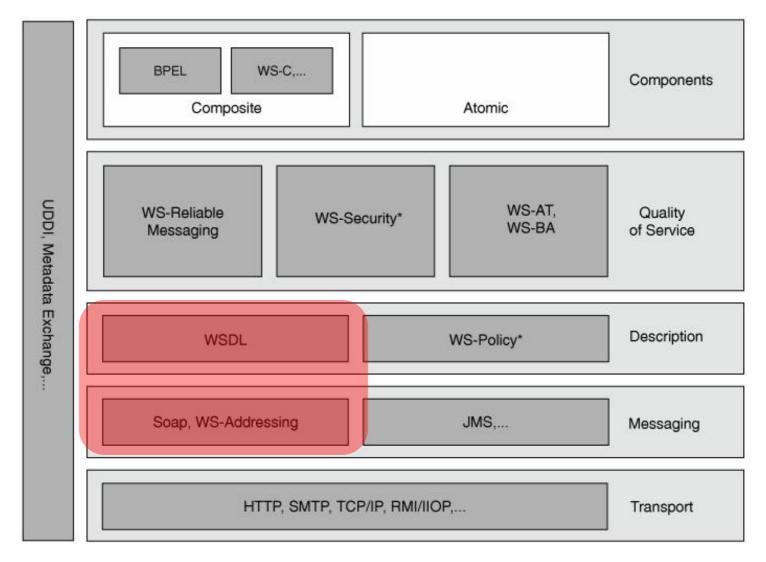
(Web Services, WS-*)

Što je WS-*

- Skup specifikacija koje se odnose na web usluge
- Ime započinje s "WS-"
  - WS-Addressing, WS-Transfer, WS-Notification, WS-Trust ...
- Velika lista specifikacija
  - nekompletna
  - specifikacije komplementarne
  - neformalna
- http://en.wikipedia.org/wiki/List of Web service specifications

Web Services stog

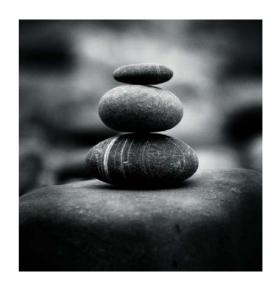
- Najniži dijelovi Web Services stoga
- Osnovni standardi i tehnologije za razmjenu poruka
  - -XML
  - -SOAP
  - WS-Addressing

- XML & XML Schema
  - metajezik za definiranje drugih jezika
  - neovisan o platformi i zasnovan na Unicode standardu
  - podržava ga gotovo svaki proizvođač programske opreme
  - de facto format za razmjenu podataka
  - XML Schema za definiranje strukture i sadržaja XML dokumenata

SOAP

- standardan način zapisa poruka
- razmjena strukturiranih i tipiziranih informacija između usluga
- neovisna o pozadinskoj tehnologiji razmjene podataka - SOAP poruka je XML dokument
- posljednja verzija: SOAP 1.2 (W3C)

- WS-Addressing
  - ostvaruje identifikaciju pošiljatelja i primatelja uključenih u razmjenu poruka
  - osigurava identifikaciju krajnjih točaka usluga
  - interoperabilna tehnologija neovisna o prijenosnom sloju

- DTD: Document Type Definition
  - definiranje strukture XML dokumenta

```
<!ELEMENT zapis (datum, adresa, uplata+)>
                                                 <zapis biljeznik="...">
<!ATTLIST zapis biljeznik CDATA #REQUIRED>
                                                  <datum>
<!ELEMENT datum (godina, mjesec, dan)> <-----
                                                   <godina>2008</godina>
<!ELEMENT godina #PCDATA>
                                                   <mjesec>8</mjesec>
<!ELEMENT mjesec #PCDATA>
                                                   <dan>11</dan>
<!ELEMENT dan #PCDATA>
                                                 .</datum>
                                                  <adresa> ... </adresa>
                                                 <uplata>...</uplata>
                                                  <uplata>...</uplata>
                                                 </record>
```

- Definiranje strukture
  - jednostavni primjer XML Schema dokumenta

```
<xs:schema xmlns:xs="http://www.w3.org/2001/XMLSchema">
  <xs:element name="visina"/>
  </xs:schema>
```

odgovarajuća XML instanca

```
<visina>180</visina>
```

- kako odrediti sadržaj elementa?
  - 180, 50.897, 90/60/90, veliko, srednje ...

- Ugrađeni tipovi podataka
  - jednostavni tipovi
  - xs:type
    - xs:string, xs:integer, xs:float, xs:decimal, xs:boolean, xs:int (32bit integer)
    - xs:time, xs:dateTime
    - xs:token, xs:IDREF, xs:IDREFS

- Ugrađeni tipovi podataka
  - xs:string
    - nisu dozvoljeni znakovi bitni za XML jezik
    - koristi se poseban zapis za specijalne znakove
    - character references
      - " £quot
      - ' £apos
      - & £amp
      - -< £|t|
      - > £gt
    - CDATA (<![CDATA[...]]>)

- simpleType
  - tip simpleType nasljeđuje od osnovnih tipova (baseType)
  - baseType
    - string, integer, date ...
  - moguće definirati ograničenja
    - length, minLength, maxLength
    - pattern, enumeration, whitespace
    - minInclusive, maxInclusive, minExclusive, maxExclusive

- simpleType
  - primjer

```
<simpleType name="Postotak">
    <restriction base="integer">
        <minInclusive value="0">
        <maxInclusive value="100">
        </restriction>
    </simpleType>

<simpleType name="VipTel">
        <restriction base="string">
              <pattern value="091-dddd-ddd">
              </restriction>
        </simpleType>
```

simpleType

- lista

```
<simpleType name="ListaPrimjer">
simpleType name="ListaPrimjer">
</simpleType>
```

primjer

```
<xs:element name="primjer" type="ListaPrimjer">
<primjer>1 2 3</primjer>
```

- Složeni tipovi
  - complexType element
    - sadrži deklaracije svih elemenata i atributa koji se mogu pojaviti unutar definiranog elementa

- Složeni tipovi
  - complexType nasljeđivanje
    - restriction

- Složeni tipovi
  - complexType nasljeđivanje
    - extension

- simpleContent element
  - ne sadržava druge elemente

- Složeni tipovi
  - referenciranje

```
<element name="datum">
 <complexType>
  <all>
   <element ref="godina"/>=
   <element ref="mjesec"/>
   <element ref="dan"/>
  </all>
 </complexType>
</element>
<element name="godina" type="Integer"/> <------!</pre>
<element name="mjesec" type="Integer"/>
<element name="dan" type="Integer"/>
```

- Složeni tipovi
  - osiguravanje ispravnog redoslijeda elemenata
    - sequence element

- choice, all elementi

- Složeni tipovi
  - grupe atributa
    - attributeGroup element

```
<attributeGroup name="commonAttributes">
 <attribute name="id" type="ID"/>
 <attribute name="href" type="uri:Reference"/>
</attributeGroup>
<element name="stringld">
 <complexType>
  <extension base="string">
  <attributeGroup ref="tns:commonAttributes"/> <------
  </extension>
 </complexType>
</element>
```

- Prostori imena (namespaces)
  - logičke granice entiteta definiranih shemama
  - targetNamespace atribut definira identifikator prostora imena
    - vrijednost atributa jest URI
      - URL (http://primjer.org)
      - URN (urn:WebService:primjer)
  - entiteti koji mogu pripadati prostoru imena su tipovi podataka, elementi i atributi

- Prostori imena (namespaces)
  - primjer

 svi elementi definirani unutar sheme pripadaju prostoru imena Primjer

- Prostori imena (namespaces)
  - xmlns atribut
    - koristi se za referenciranje shema iz dokumenata instanci

```
<xs:schema xmlns:xs="http://www.w3.org/2001/XMLSchema"> <xs:element name="visina"/> </xs:schema>
```

- moguće referenciranje više shema korištenjem više xmlns atributa
- referenciranje entiteta definiranih unutar istog dokumenta

```
<element name="Envelope" type="tns:Envelope"/>
```

- Prostori imena (namespaces)
  - schemaLocation atribut
    - referenca na prostor imena (URI) nije valjana kao URL
    - potreban mehanizam pronalaska stvarnog shema dokumenta skrivenog iza identifikatora prostora imena

```
<xs:schema xmlns:xs="http://www.w3.org/2001/XMLSchema"
xs:schemaLocation="http://www.w3.org/2001/XMLSchema.xsd">
...
</xs:schema>
```

2_{SOAP}

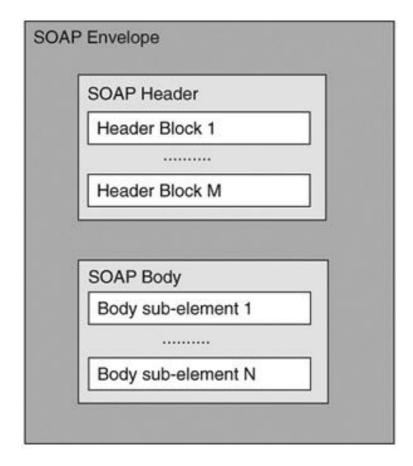

- Simple Object Access Protocol
- SOAP 1.1 travanj 2000
  - Microsoft, Developmentor, Userland & IBM
- SOAP 1.2 (Recommendation) lipanj 2003
  - W3C
- Rasprave oko imena (SOA Protocol ...)
  - Rezultat: SOAP više nije kratica

- Što je SOAP
  - komunikacijski protokol
  - format za razmjenu poruka
    - zasnovan na jeziku XML
    - neovisan o jeziku i platformi

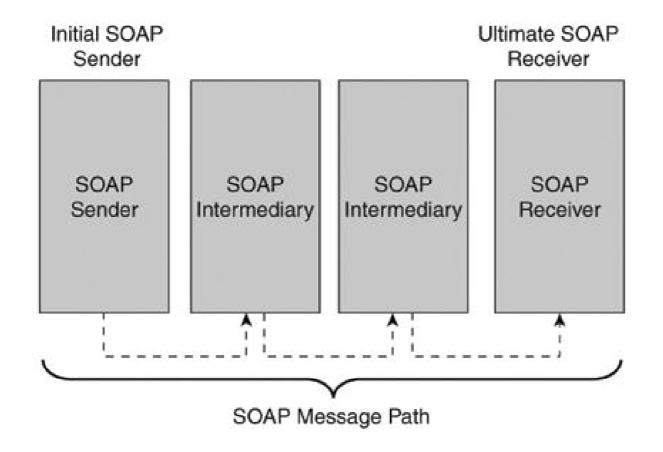
- SOAP poruka
  - osnovna komunikacijska jedinica među SOAP čvorovima
  - sastoji se od SOAP omotnice koja može imati više blokova SOAP zaglavlja
  - SOAP omotnica mora imati SOAP tijelo koje sadrži skup korisničkih informacija

SOAP poruka

- SOAP čvorovi
  - šalju i primaju SOAP poruke
  - SOAP poruke prolaze kroz više čvorova
  - SOAP Pošiljatelji šalju poruke
  - SOAP Primatelji primaju poruke
  - čvorovi koji šalju i primaju poruke nazivaju se SOAP Posrednici

SOAP čvorovi

- SOAP model obrade poruka
  - definiranje više blokova zaglavlja
  - blok zaglavlja predstavlja specifikaciju obrade
  - npr. kriptiranje sadržaja poruka, pouzdanu razmjenu poruka, sažimanje poruka, itd.
  - sadržaj tijela SOAP omotnice je obično namijenjen samo krajnjem primatelju

- SOAP usmjeravanje (WS-Routing)
  - SOAP standard ne specificira način usmjeravanja poruka
  - rješenje: dodati standardni blok za usmjeravanje unutar zaglavlja
  - definira točan slijed čvorova kroz koje prolazi poruka

- SOAP uloge
  - odnosi se na uloge čvorova tijekom obradbe poruke
  - role atribut
  - označene s URI
    - Npr. http://primjer.org/QosUloga
  - ili definirane SOAP specifikacijom
    - none zaglavlje se ne obrađuje
    - next svaki čvor mora biti u mogućnosti obraditi
    - ultimateReceiver

- SOAP uloge
  - obavezni blok zaglavlja
    - mustUnderstand="true"
  - pretpostavljeno ponašanje čvora jest uklanjanje bloka zaglavlja nakon obradbe
    - ako ne želimo takvo ponašanje, onda je potrebno postaviti atribut: relay="true"
    - mustUnderstand nadjačava relay

- SOAP dojava greške
  - nakon pojave greške tijekom obradbe
  - dojava greške nalazi se u tijelu SOAP poruke unutar fault elementa
  - fault element
    - code element
      - VersionMismatch, MustUnderstand,
         DataEncodingUnknown, Sender, Receiver
    - reason element opis
    - proizvoljno: detail, node i role elementi

- SOAP prilozi
  - za slanje većih količina binarnih podataka
    - Za manje količine koristi se Base64
  - rješenje: XML-binary Optimized Packaging (XOP)
    - MIME paket dokumenti s više dijelova
    - Base64 enkodirani podaci zamijenjeni su s xop:Include elementima koji pokazuju na dijelove MIME paketa sa binarnim podacima

- SOAP programski modeli: EDI
  - Electronic Document Interchange
  - zasnovan na dokumentima
  - osnova za automatiziranje poslovnih transakcija
  - SOAP poruka sadržava poslovni dokument
    - rezervacija
    - narudžba
    - potvrda

- SOAP programski modeli: RPC
  - Remote Procedure Call
  - osnova raspodijeljenog računarstva
  - zahtjev sadržava ime procedure i skup parametara
  - odgovor sadržava povratnu vrijednost pozvane udaljene procedure

- SOAP programski modeli: RPC
  - koriste se procedure napisane u nekom jeziku

```
TypeA imeProcedure(TypeB arg1, ..., TypeN argN)

TypeA result = imeProcedure(arg1, ..., argN)
```

- poziv procedure zapisuje se u SOAP zahtjev
  - svaki parametar je zapisan kao XML element
  - imena i poredak parametara moraju biti isti u potpisu procedure i XML zapisu

- SOAP programski modeli: RPC
  - Primjer: RPC SOAP zahtjev

```
TypeA imeProcedure (TypeB arg1, ..., TypeN argN) -
     TypeA result = imeProcedure(arg1, ..., argN)
<s:Envelope xmlns:s="...">
 <s:Body>
 <imeProcedure s:encodingStyle=".../soap-encoding">
   <arg1 xsi:type="TypeB">abc123</arg1>
  <argN xsi:type="TypeN"> 44</arg2>
  </imeProcedure>
 </s:Body>
</s:Envelope>
```

- SOAP programski modeli: RPC
  - Primjer: RPC SOAP odgovor

```
<s:Envelope xmlns:s="...">
  <s:Body>
  <imeProcedureResponse s:encodingStyle=".../soap-encoding">
    <return xsi:type="xsd:TypeA">new</return>
    </imeProcedureResponse>
  </SOAP:Body>
</SOAP:Envelope>
```

- Zapisivanje aplikacijskih podataka u XML
  - SOAP Encoding serijalizacija podataka
  - jednostavan sustav tipova
  - generalizacija sustava tipova u programskim jezicima
  - preporuka nije obavezno korištenje

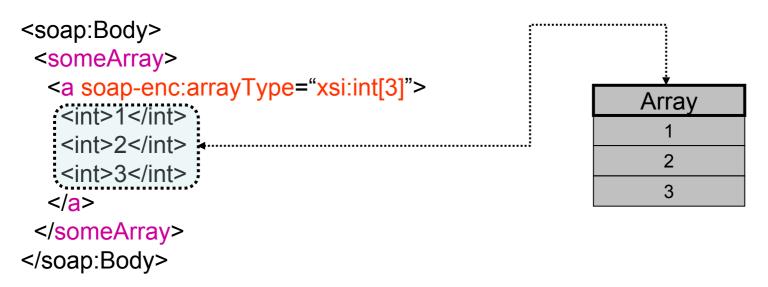
- SOAP Encoding
  - jednostavni tipovi podataka
    - string, integer, boolean, date/time itd.
    - prema XML Schema specifikaciji
    - npr. <tezina>70</tezina>
  - složeni tipovi podataka
    - strukture, polja itd.

- SOAP Encoding
  - složeni tipovi podataka
    - strukture
      - logički grupirani podaci

```
struct point {
  int x;
  int y;
  }

SOAP Encoding
  <y>200</y>
  </point>
```

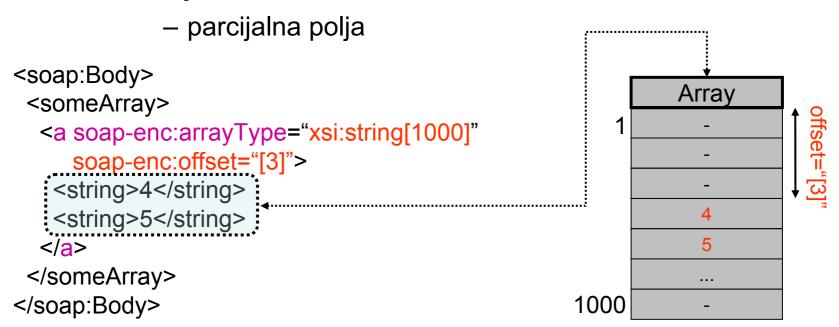
- SOAP Encoding
  - složeni tipovi podataka
    - Polja
      - soap-enc:arrayType atribut

- SOAP Encoding
  - složeni tipovi podataka
    - Polja
      - polja koja sadrže bilo kakve tipove

- SOAP Encoding
  - složeni tipovi podataka
    - Polja
      - višedimenzinalna polja

- SOAP Encoding
  - složeni tipovi podataka
    - Polja

- SOAP Encoding
  - složeni tipovi podataka
- Polja

  rijetka polja
  <some:Body>

  <someArray>

  a soap-enc:arrayType="xsi:string[1000]">

  <string soap-enc:position="[5]">pet</string>

  </someArray>

  /soap:Body>
  1000
  -

- SOAP Encoding
  - poziv preko reference
    - .NET primjer

- Veza na prijenosni sloj (SOAP binding)
  - serijalizacija SOAP poruke u prijenosni sloj
  - rekonstrukcija bez gubitka informacija
  - moguće korištenje više mrežnih protokola
    - HTTP, SMTP, vlasnički protokoli, itd.

- Veza na prijenosni sloj (SOAP binding)
  - HTTP najpopularniji protokol
    - pogodan zbog sigurnosne stijene (firewall)
      - port 80
    - razvijena robusna infrastruktura
      - internet
    - komunikacija bez čuvanja stanja (stateless)
    - prirodan protokol za RPC
    - jednostavan
    - otvoren

- Veza na prijenosni sloj (SOAP binding)
  - primjer: SOAP preko HTTP zahtjev

```
POST /InStock HTTP/1.1
Host: www.example.org
Content-Type: application/soap+xml; charset=utf-8
Content-Length: nnn
<?xml version="1.0"?>
<soap:Envelope
xmlns:soap="http://www.w3.org/2001/12/soap-envelope"
soap:encodingStyle="http://www.w3.org/2001/12/soap-encoding">
 <soap:Body xmlns:m="http://www.example.org/stock">
  <m:GetStockPrice>
   <m:StockName>IBM</m:StockName>
  </m:GetStockPrice>
 </soap:Body>
</soap:Envelope>
```

- Veza na prijenosni sloj (SOAP binding)
  - primjer: SOAP preko HTTP odgovor

```
HTTP/1.1 200 OK
Content-Type: application/soap+xml; charset=utf-8
Content-Length: nnn

<?xml version="1.0"?>
<soap:Envelope
xmlns:soap="http://www.w3.org/2001/12/soap-envelope"
soap:encodingStyle="http://www.w3.org/2001/12/soap-encoding">

<soap:Body xmlns:m="http://www.example.org/stock">
        <m:GetStockPriceResponse>
        <m:GetStockPriceResponse>
        </m:GetStockPriceResponse>
        </m:GetStockPriceResponse>
        </soap:Body>

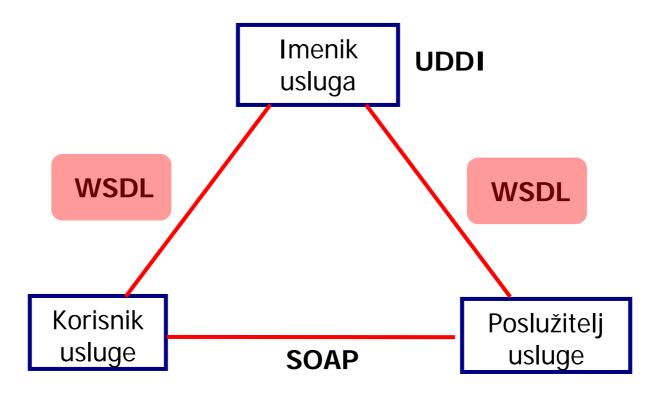
</soap:Envelope>
```

3wsdl

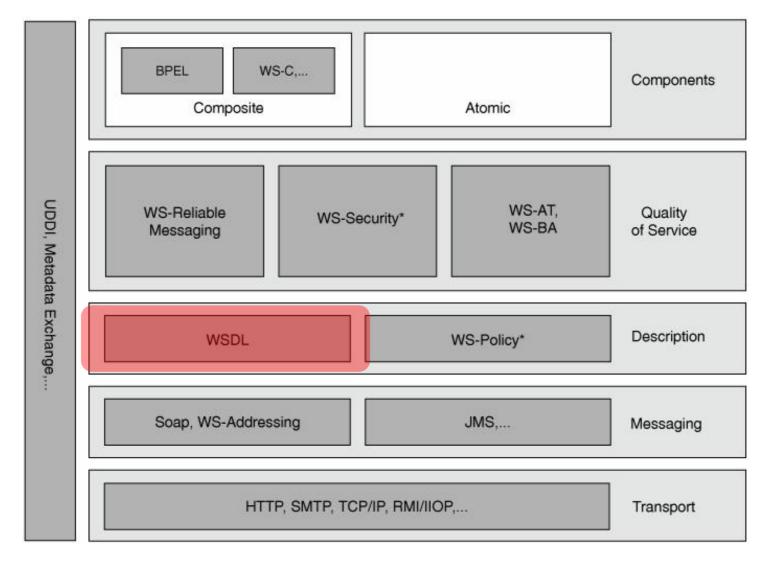

Osnovna arhitektura

(Web Services, WS-*)

Web Services stog

- Web Services Description Language
  - opis programskog sučelja Web usluge
    - što radi (operacije ...)
    - način pristupa (protokoli ...)
    - lokacija
  - zasnovan na jeziku XML
  - W3C standard

- WSDL 1.0
  - IBM, Microsoft i Ariba (2000)
- WSDL 1.1
  - formalizacija WSDL-a 1.0 (2001)
- WSDL 1.2 (2.0)
  - W3C recommendation (2007)

- Osnovni elementi WSDL jezika
  - operation
    - metode, funkcije
  - message
    - tipizirani podaci koji su ulazi ili izlazi operacija
  - types
    - XML Schema tipovi podataka

WSDL primjer (operacija)

```
<wsdl:operation name="GetAge">
 <wsdl:input message="GetAgeRequest"/>
 <wsdl:output message="GetAgeResponse"/>
 <wsdl:fault message="GetAgeFault"/>
</wsdl:operation>
<wsdl:message name="GetAgeRequest">
 <wsdl:part name="body" element="xsd:String"/>
</wsdl:message>
<wsdl:message name="GetAgeResponse">
 <wsdl:part name="body" element="xsd:GetAgeResponse"/>
</wsdl:message>
<xsd:element name="GetAgeResponse">
</xsd:element>
```

- Osnovni elementi WSDL jezika
  - portType
    - skup operacija (sučelje)
  - binding
    - povezuje portType s protokolom
  - port
    - krajnja točka
  - service
    - skup portova

WSDL primjer (nastavak)

```
<wsdl:portType name="GetAgePortType">
 <wsdl:operation name="GetAge">...</wsdl:operation>
</wsdl:portType>
<wsdl:binding name="TempSvcSOAPBinding" type="GetAgePortType">
 <wsdl:operation name="GetAge">
  <soap:operation soapAction="http://www.test.com/TempSvc"/>
 </wsdl:operation>
</wsdl:binding>
<wsdl:service name="AgeService">
 <wsdl:port name="GetAgePort" binding="TempSvcSOAPBinding">
  <soap:address location="http://www.test.com/TempSvc">
 </wsdl:port>
</wsdl:service>
```

- WSDL <-> Java
  - portType = interface
  - operation = public method
  - types = java classes
  - service = stub interface & class

WSDL 2.0

- Jednostavniji, ali manje moćan
  - izbačen message element
  - portType preimenovano u interface
  - port preimenovano u endpoint

```
<description>
       <types>
      </types>
       <interface name="..">
       </interface>
       <br/><br/>dinding name="..">
       </binding>
       <service name="..">
          interface="..">
       </service>
</description>
```

4ws Addressing

- Motivacija
  - zašto ne koristiti postojeće mehanizme?
    - npr. HTTP model adresiranja (URI)
  - zahtjevi
    - potpora za više protokola
    - potpora za asinkrone poruke i kvalitetu usluge
    - potpora za razmjenu poruka sa čuvanjem stanja (stateful)
  - HTTP nije oblikovan za bogatu i fleksibilnu komunikacijsku infrastrukturu Web usluga

- Uvod
  - opisuje mehanizme koji osiguravaju ispravnu isporuku poruka prema odgovarajućim krajnjim točkama usluga
  - osnovni koncepti
    - krajnje točke usluga
    - WS-Addressing zaglavlja

- Krajnje točke usluga
  - referenca na krajnju točku
    - različito od WSDL port strukture!
      - krajnje točke mogu biti dinamički generirane
    - struktura podataka koja sadrži sve informacije o krajnjoj točki usluge tijekom rada sustava
    - dvije podgrupe podataka
      - podaci o interakciji s krajnjim točkama
      - metapodaci

- Krajnje točke usluga
  - podaci o interakciji s krajnji točkama
    - adresa
      - jedino obavezno polje
      - vrijednost jest URI gdje se nalazi krajnja točka usluge
    - skup značajki krajnje točke
      - dodatni XML podaci i adrese
    - parametri krajnje točke
      - potrebni za interakciju sa krajnjom točkom

- Krajnje točke usluga
  - metapodaci
    - WSDL port
    - WSDL opis usluge
    - skup WS-Policy elemenata
  - usporedba krajnjih točaka
    - dvije krajnje točke su jednake ako imaju istu adresu i skup značajki

- Krajnje točke usluga
  - primjer reference krajnje točke

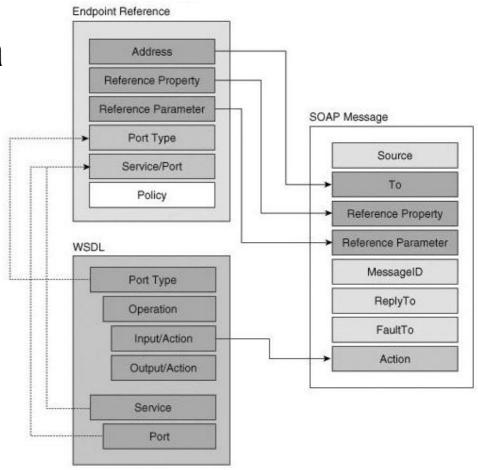
```
<wsa:EndpointReference>
  <wsa:Address>http://www.example.com/stq</wsa:Address>
  <wsa:ReferenceProperties>
    <exp:customer-id>xgtopsnlk-0001</exp:customer-id>
  </wsa:ReferenceProperties>
  <wsa:ReferenceParameters>
    <exp:model-id>llp-11</exp:model-id>
  </wsa:ReferenceParameters>
  <wsa:ReferenceParameters>
  <wsa:ReferenceParameters>
  <wsa:PortType>tns:StockQuotePortType</wsa:PortType>
  <wsa:ServiceName PortName="StockQuotePort"> tns:StockQuoteService
  </wsa:ServiceName>
  </wsa:EndpointReference>
```

- Krajnje točke usluga
  - WS-Addressing zaglavlja
    - podrška za složenu asinkronu interakciju među uslugama
    - dva obavezna zaglavlja
      - "To": URI koji predstavlja krajnju točku destinacije
      - "Action": URI koji predstavlja semantiku poruke
        - » definira način na koji je potrebno obraditi poruku
        - » preslikavanje na WSDL operacije

- Krajnje točke usluga
  - WS-Addressing zaglavlja
    - ostala zaglavlja
      - "ReplyTo": krajnja točka za poruke odgovora
        - » obavezno ako je zahtjevana zahtjev-odgovor razmjena
      - "FaultTo": krajnja točka za poruke greške
      - "Source": krajnja točka koja je inicirala razmjenu poruka
      - "Messageld": URI koji jedinstveno označava poruku
      - "RelatesTo": URI prethodne poruke
        - » atribut RelationshipType označava tip korelacije među dvjema porukama, npr: wsa:Reply

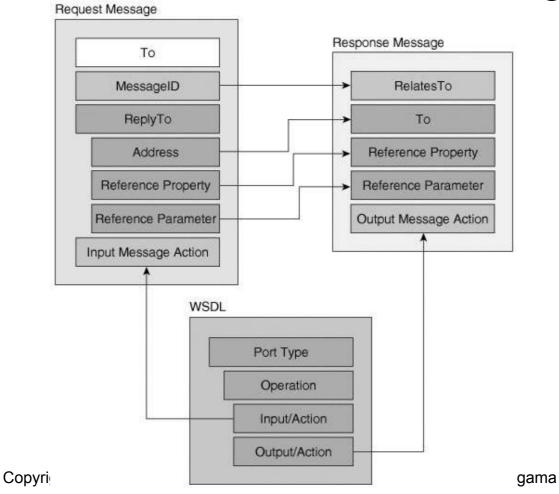
- Krajnje točke usluga
  - veza na SOAP poruke
    - preslikavanje podataka
      - URI adrese u referenci krajnje točke se preslikava u vrijednost To zaglavlja SOAP poruke
      - svaki element skupa značajki krajnje točke se preslikava kao individualno SOAP zaglavlje
      - svaki element parametara krajnje točke se preslikava kao individualno SOAP zaglavlje

- Krajnje točke usluga
  - preslikavanje
    - krajnja točka
    - WSDL
    - SOAP

- Zahtjev-odgovor u WS-Addressing
  - zahtjev
    - obavezna ReplyTo i MessageID zaglavlja
  - odgovor
    - adresa krajnje točke iz ReplyTo zaglavlja zahtjeva kopira se u To zaglavlje odgovora
    - RelatesTo zaglavlje odgovora sadrži MessageID zahtjeva
    - RelationshipType se postavlja na vrijednost "wsa:Reply"

Zahtjev-odgovor u WS-Addressing

a 84 od 84